

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
13.6.2019
Päätösnumero
19/0272/2
Diaarinumero
02150/17/2399

Asia Kirkollisasiaa koskeva valitus

Valittaja Árpád Kovács
Asiamies: Asianajaja Juha-Pekka Hippi
Asianajotoimisto Hippi Oy

Päätös, josta valitetaan**Viranomaisen ja päätöksen päivämäärä**

Oulun hiippakunnan tuomiokapituli 21.11.2017

Tuomiokapituli on 3.10.2017 päättänyt antaa pastori Árpád Kovácsille kirjallisen varoituksen toimimisesta kirkkolain 5 luvun 3 §:n tarkoittamalla tavalla vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta.

Päätöksen esittelytekstin mukaan Kovács on toimittanut samaa sukupuolta olevan parin avioliittoon vihkimisen Oulussa 5.8.2017. Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on avioliittolain mukaisesti oikeus päättää kirkollisen vihkimisen ehdot ja muodot. Kirkon nykyisten säännösten ja avioliittokäsityksen mukaan samaa sukupuolta olevien kirkollinen vihkiminen ei ole mahdollista. Tuomiokapitulin toimivaltaan ei kuulu kirkon avioliittokäsityksen määrittäminen, vaan se kuuluu kirkolliskokoukselle. Kovács on ollut tietoinen kirkon avioliittokäsityksestä ja ohjeistuksesta, jonka mukaan papin ei tule vihkiä samaa sukupuolta olevaa paria.

Tuomiokapituli on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt Kovácsin oikaisuvaatimuksen. Päätöksen perustelujen mukaan piispainkokous on avioliittolain muutoksen johdosta antamassaan selonteossa muun ohella todennut, että pappi ei voi voimassaolevan kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan perusteella toimittaa avioliittoon vihkimistä, minkä asian piispa Samuel Salmi on myös kirjeessään papistolle tuonut esiin.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Kovács on vaatinut, että päätös kumotaan ja asia palautetaan tuomiokapitulille uudelleen ratkaistavaksi. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kirjallinen varoitus poistetaan. Lisäksi hän on vaatinut, että Oulun hiippakunnan tuomiokapituli velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa toimitettavan laskun mukaisesti.

Tuomiokapituli on ollut esteellinen käsittelemään oikaisuvaatimuksen samassa kokoonpanossa kuin se on päättänyt varoituksen antamisesta. Ratkaisun tehneiden jäsenten asema vertautuu tuomarin esteellisyyteen siten kuin oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa säädetään. Asian käsitellyt toimitelut ei voi toimia myös muutoksenhakuelimenä. Päätöksen tekemiseen osallistuneilla henkilöillä on selkeä ja julkilausuttu ennakoasenne käsillä olevaan asiaan, eivätkä he ole voineet ottaa siihen kantaa objektiivisesti.

Avioliitolain 1.3.2017 voimaan tulleen muutoksen myötä oikeustila on ollut epäselvä sen suhteen, miten kirkollista vihkimistä samaa sukupuolta olevien puolisoitten osalta tulee tulkita. Kirkkojärjestyksessä ei mainita mitään avioliittoon vihittävien sukupuolesta. Kirkko ei ole tehnyt päätöstä rajoittaa vihkimistä vain eri sukupuolta oleviin pariin. Piispojien ohjeen voidaan katsoa olevan sekä vastoin kirkon järjestystä että vallitsevaa käytäntöä vihkiä kaikki kirkon jäsenet, jotka ovat käyneet rippikoulun. Piispojien ohjeistusta ei myöskään voida katsoa riittäväksi näin merkittävän muutoksen tekemiseen, vaan asiasta tulisi olla kirkolliskokouksen ratkaisu. Tämän vuoksi samaa sukupuolta olevan parin vihkimiseen pappiin ei voida kohdistaa minkäänlaisia oikeudellisia seuraamuksia.

Avioliittoon vihkiminen on virkatoimi, jonka osalta pappi on julkista valtaa käyttävä virkamies. Asiassa ei ole kyse virkatehtävästä kieltäytymisestä, vaan virkavelvollisuuden aktiivisesta hoitamisesta. Yksittäisen papin oikeus suorittaa kirkollinen vihkiminen ei puutu uskonnonvapauden mukaiseen kirkon oikeuteen päättää omista uskonnollisista menoistaan. Kysymys on velvollisuudesta tai oikeudesta toimittaa vihkiminen, jonka avioliittolain muutos mahdollistaa.

Kirkkolaki ei rajoita vihkimistä eri sukupuolta oleviin pariin. Nykyisen kirkkojärjestyksen voidaan katsoa mahdollistavan avioliittoon vihkimiset riippumatta vihittävien sukupuolesta. Jos kirkkoon kuuluvan rippikoulun käyneen pariskunnan kirkollinen vihkiminen haluttaisiin estää samaa sukupuolta olevan parin kohdalla, olisi asiasta säädettävä kirkkolaissa tai kirkkojärjestyksessä. Evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuoto perustuu lakiin. Kun kirkkolaissa tai kirkkojärjestyksessä ei ole kielletty samaa sukupuolta olevien parien vihkimistä, on yksittäisellä papilla oikeus ja jopa velvollisuus vihkiä ne pariskunnat, jotka vihkimistä pyytävät.

Asiassa on kyse myös siitä, onko piispojien antama ohjeistus lainmukainen ja voiko virkamies sitä soveltaa. Piispojien ohjeistusta ei yhden tulkinnan mukaan saa edes noudattaa, sillä sen voidaan katsoa olevan kirkkojärjestyksen ja perustuslain vastainen. Jos kirkko haluaisi, ettei vihkimisiä toimitettaisi, se edellyttäisi kirkolliskokouksen erillistä päätöstä asiasta.

Valituksenalaisen päätöksen mukaan vihkimisen suorittanut pappi olisi toiminut vastoin kirkon avioliittokäsitystä. Edellä todettu käsitys on virheellinen jo pelkästään siksi, että kirkon auktoritatiiviset toimitukset eivät ole ottaneet asiaan kantaa sen jälkeen, kun samaa sukupuolta olevien parien avioliitot mahdollistanut avioliittolain muutos on tullut voimaan. Kirkon teologisista linjauksista päättäminen, avioliittokäsityksen määrittäminen tai sen tulkinta eivät kuulu tuomiokapitulin toimivaltaan, vaan ne kuuluvat kirkkolain 20 luvun 7 §:n mukaisesti kirkolliskokoukselle.

Se, ettei kirkon sisällä valmistauduttu millään tavalla avioliittolain muutokseen eikä ohjeistettu työntekijöitä selkeästi eikä siten kannettu työnantajalle kuuluvaa vastuuta, johti vallitsevaan epäselvään tilaan. Mikäli ohjeita ei anneta, on virkamiehellä silti päätöksentekopakko siinä tilanteessa, kun häntä virantoimitukseen pyydetään. Yksittäistä pappia ei tule rangaista siitä, että kirkko laiminlöi toimimisen ajoissa. Tämä puoltaa varoituksen poistamista. Tuomiokapitulin olisi tullut päätyä asiassa lievempään seuraamukseen ja antaa Kovácsille korkeintaan huomautus.

Asian käsittely ja selvittäminen

Tuomiokapituli on antanut lausunnon.

Kovács on antanut vastaselityksen ja toimittanut oikeudenkäyntikuluistaan 5 456,00 euron suuruisen laskun, josta tuomiokapitulille on varattu tilaisuus antaa lausunto.

Tuomiokapituli on oikeudenkäyntikuluja koskevan laskun johdosta antamassaan lausumassa vaatinut, että oikeudenkäyntikuluvaatimus tulee hylätä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoo tuomiokapitulin päätökset.

Hallinto-oikeus velvoittaa Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin korvaamaan Kovácsin oikeudenkäyntikulut 5 456,00 eurolla.

Perustelut

Esteellisyys

Kirkkolain 7 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan jollei 25 luvun 5 §:n 1 momentista muuta johdu, muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen luottamushenkilöiden sekä seurakunnan viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolaissa siitä säädetään.

Hallintolain 27 §:n 1 momentin mukaan virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Pykälän 2 momentin mukaan mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenisen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan virkamies on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta kuin lainkohdan 1-6 kohdissa mainitusta erityisestä syystä vaarantuu.

Hallinto-oikeus toteaa, että oikaisuvaatimuksen käsitteleminen tuomiokapitulissa on ollut hallintomenettelyä, johon ei sovelleta oikeudenkäymiskaaren säännöksiä. Hallintolaissa ei ole säännöstä siitä, että viranhaltijat olisivat esteellisiä osallistumaan oikaisuvaatimuksen käsittelyyn asiassa, jossa samat viranhaltijat ovat tehneet myös oikaisuvaatimuksen kohteena olevan päätöksen. Kirkollishallinnossa ei siten tunneta niin sanottua toisen asteen jääviyttä. Esteellisyyttä on tältä osin arvioitava hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Asiassa ei ole tullut ilmi sellaisia seikkoja, joiden nojalla tuomiokapitulin jäsenten voitaisiin katsoa olleen mainitussa lainkohdassa tarkoitettulla tavalla esteellisiä käsittelemään Kovácsin varoitusta koskevaa oikaisuvaatimusta.

Tuomiokapitulin valituksenalainen päätös ei siten ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä väitetyin esteellisyyden vuoksi.

Päätöksen lainmukaisuus

Sovelletut oikeusohjeet ja lain esityöt

Avioliittolain 1.3.2017 voimaan tulleen 1 §:n 1 momentin mukaan kaksi henkilöä, jotka ovat sopineet menevänsä avioliittoon keskenään, ovat kihlautuneet. Pykälän 2 momentin mukaan avioliitto solmitaan vihkimisellä.

Avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamista koskevan kansalaisaloitteen (KAA 3/2013 vp) yleisperustelujen mukaan evankelis-luterilaisella kirkolla ja muilla uskonnollisilla yhdyskunnilla olisi oikeus asettaa uskonnosta johtuvia lisäedellytyksiä avioliittoon vihkimiselle myös jatkossa. Uskonnollinen yhdyskunta voisi esimerkiksi päättää, että se vihkii avioliittoon vain eri sukupuolta olevia pareja.

Edellä mainittua kansalaisaloitetta koskevassa lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 14/2014 vp) on muun ohella todettu, että kansalaisaloitteen mukaan esityksellä ei puututa uskonnollisten yhdyskuntien avioliittolain 16 §:ssä säädettyyn oikeuteen määrätä kirkollisen vihkimisen ehdoista ja muodosta. Kaikilla uskonnollisilla yhdyskunnilla olisi siten jatkossakin itsenäinen oikeus päättää, vihkivätkö ne avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Mietinnön mukaan avioliittolain 16 §:stä seuraa, että vihkiminen on uskonnolliselle yhdyskunnalle oikeus, ei velvollisuus.

Avioliittolain 16 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä vihkimisestä säädetään 15 §:ssä, kirkollisen vihkimisen muut ehdot ja muodot määrää se uskonnollinen yhdyskunta, jossa vihkiminen toimitetaan.

Avioliittolain 17 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kirkollisen vihkimisen saa toimittaa evankelis-luterilaisessa ja ortodoksisessa kirkossa pappi.

Kirkkolain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään tässä laissa. Pykälän 2 momentin mukaan kirkon hallinnosta säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä, jossa annetaan määräyksiä myös kirkon toiminnasta. Kirkkojärjestyksen antaa kirkolliskokous.

Kirkkolain 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan jumalanpalveluksista, sakramenteista ja kirkollisista toimituksista määrätään kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa. Tuomiokapituli antaa tarvittaessa niistä täydentäviä ohjeita.

Kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan papille, joka toimii vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta tai laiminlyö niitä taikka käyttäytyy papille sopimattomalla tavalla, tuomiokapituli voi asian laadun mukaan antaa kirjallisen varoituksen.

Kirkkolain 20 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan kirkolliskokous käsittelee asioita, jotka koskevat kirkon oppia ja työtä sekä kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta.

Ratkaistava oikeuskysymys

Asiassa on kysymys siitä, onko valittaja toiminut kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta vihkiessään samaa sukupuolta olevan parin avioliittoon Oulussa 5.8.2017, ja onko tuomiokapituli voinut antaa hänelle kirjallisen varoituksen mainitun toiminnan vuoksi.

Tuomiokapitulin varoituksen antamiselle esittämät perustelut

Tuomiokapituli on tuonut varoitusta koskevissa päätöksissään esille, että kirkon avioliittokäsitys on miehen ja naisen välinen. Valituksenalaisen päätöksen perustelujen mukaan pappislupauksessa pappi sitoutuu noudattamaan kirkon lakia ja järjestystä. Kirkolla on yksinoikeus ehdottaa kirkkolakia, sen muuttamista tai kumoamista. Ehdotuksen laista tekee kirkolliskokous. Sen tutkii ja vahvistaa tasavallan presidentti ja eduskunta. Kirkkolain mukaan kirkollisista toimituksista, kuten avioliittoon vihkimisestä, määrätään kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa. Kirkolliskokous hyväksyy kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan sekä pyytää tarvittaessa piispainkokoukselta lausuntoja. Piispainkokouksen yhtenä tehtävänä on myös antaa tarkempia määräyksiä, jos asia koskee muun muassa kirkollista toimitusta. Edelleen päätöksen perusteluissa on todettu, että piispainkokous on antanut selonteon avioliittolain muutoksen johdosta kirkolliskokouksen 5.11.2015 tekemän pyynnön perusteella. Selonteossaan piispainkokous on todennut, että pappi ei voi voimassa olevan kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan perusteella toimittaa avioliittoon vihkimistä.

Tuomiokapitulin päätöksissä on myös viitattu piispa Samuel Salmen 9.2.2017 päivätyyn Oulun hiippakunnan seurakunnille ja papistolle osoitettuun kirjeeseen. Kirjeessä Salmi on muun ohella todennut, että piispainkokouksen avioliittolain muutoksen johdosta elokuussa 2016 antaman selonteon mukaan pappi ei saa oikeutta vihkiä samaa sukupuolta olevaa paria kirkolliseen avioliittoon.

Oikeudellinen arviointi ja hallinto-oikeuden johtopäätökset

Hallinto-oikeus toteaa, että pappislupauksessa pappi sitoutuu noudattamaan kirkon lakia ja järjestystä. Papin oikeuksia ja velvollisuuksia avioliittoon vihkimisessä säätelevät avioliittolaki sekä kirkkolainsäädäntöön perustuvat säännökset, määräykset ja ohjeet. Kirkon vihkimistä koskevat määräykset sisältyvät kirkkojärjestykseen ja kirkkokäsikirjaan. Kirkkojärjestyksen mukaan kirkolliset toimitukset on suoritettava kirkkokäsikirjan mukaan ja niissä käytettävien kirjojen tulee olla tunnustuksen mukaisia. Avioliittoon vihkimisestä todetaan lisäksi erikseen, että kihlakumppanit vihitään kirkollisesti avioliittoon kirkkokäsikirjassa määrättyllä tavalla. Kirkkojärjestykseen sisältyvässä avioliittoon vihkimisen kaavassa vihittävinä ovat ”morsian ja sulhanen”. Avioliittoon vihkimisen kaavan sanamuodoltaan sidotuissa kysymyksissä kysytään ensiksi sulhaselta, ”tahdotko ottaa NN:n aviovoimoksesi” ja tämän jälkeen morsiamelta, ”tahdotko ottaa NN:n aviomieheksesi.

Hallinto-oikeus toteaa, että Suomen perustuslain 11 §:ssä turvattuun uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) edellä mainittua pykälää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sisältyy myös kunkin uskonnollisen yhteisön mahdollisuus päättää omista uskonnollisista menoistaan. Mainittu autonomia on turvattu avioliittolain 16 §:ssä, jonka mukaan sen lisäksi, mitä vihkimisestä säädetään 15 §:ssä, kirkollisen vihkimisen muut ehdot ja muodot määrää se uskonnollinen yhdyskunta, jossa vihkiminen toimitetaan. Evankelis-luterilaisella kirkolla on siten oikeus valita vapaasti kirkollisen vihkimisen ehdot ja muodot. Kirkon on kuitenkin uskontoa harjoittaessaan noudatettava voimassaolevaa lainsäädäntöä.

Pappi on virkatehtäviä suorittaessaan velvollinen noudattamaan voimassa olevaa lakia, lain nojalla annettuja säännöksiä sekä työnantajansa antamia työjohtollisia määräyksiä. Kirkkolakiin tai kirkkojärjestykseen ei ole lisätty säännöksiä vihittävien parien sukupuolesta sen jälkeen, kun avioliittolain 1 §:n 1 momenttiin 1.3.2017 voimaan tulleen muutoksen johdosta samaa sukupuolta olevien parien avioliitot tulivat mahdollisiksi. Myöskään kirkolliskokous ei ole määritellyt kirkollisen vihkimisen edellytyksiä mainitun muutoksen johdosta. Vaikka kirkon avioliittokäsitys tuomiokapitulin päätöksissä esille tuoman mukaisesti olisikin miehen ja naisen välinen, on tilanne edellä kerrotulla tavalla edelleen sääntelemätön. Ainoa viittaus vihittävän parin sukupuoleen sisältyy kirkkokäsikirjan avioliittokaavaan ja tuokin viittaus on ajalta ennen avioliittolain muuttamista. Piispainkokouksen selonteko, johon tuomiokapitulin päätöksissä on vedottu, perustuu selonteon mukaan kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen aikaisempiin lausuntoihin niiden avioliittokäsityksestä ja on annettu 31.8.2016 eli ennen avioliittolain muutoksen voimaantuloa. Asian edellä todettuun epäselvään ja sääntelemättömään tilaan nähden hallinto-oikeus katsoo, ettei valittaja ole toiminut kirkkolain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta vihkiessään samaa sukupuolta olevan parin avioliittoon Oulussa 5.8.2017. Tämän vuoksi tuomiokapituli ei ole voinut antaa hänelle kirjallista varoitusta. Tuomiokapitulin päätökset ovat lainvastaisia ja ne on kumottava.

Oikeudenkäyntikulut

Hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen. Saman pykälän 2 momentin mukaan harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Valituksenalaisen päätöksen tultua kumotuksi ja koska oikeudenkäynti on aiheutunut viranomaisen virheestä, Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin on korvattava valittajan oikeudenkäyntikulut. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin korvattavaksi tulevaa edellä ratkaisuosasta ilmenevää oikeudenkäyntikulujen määrää on pidettävä kohtuullisena.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Kirkkolaki 4 luku 4 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Selostus valitusluvan myöntämisen edellytyksistä ja hakumenettelystä on liitteenä (HaO 00.33 J).

Esittelijä

Elisa Hämäläinen

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Aila Kovala, Anna-Kaisa Marski ja Riitta Arjas.

Asiaa ratkaistaessa on toimitettu äänestys ja siinä esitetty äänestyslausunto ilmenee liitteestä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös valittajan asiamies

Oikeudenkäyntimaksu
maksutta

Jäljennös maksutta Oulun hiippakunnan tuomiokapituli

Päätöksestä on viipymättä julkaistava ilmoitus kirkkolain 24 luvun 13 §:n
1 momentissa säädetyllä tavalla.

Toimituskirjan jäljennöksen oikeaksi todistaa

Ma. Lainkäyttösihteeri Toni Lehtomäki

Asiassa dnro 01250/17/2399 annettuun päätökseen liittyvä hallinto-oikeustuomari Aila Kovalan äänestyslausunto:

Olen samaa mieltä enemmistön kanssa siitä, että tuomiokapitulin jäsenet eivät ole olleet esteellisiä käsittelemään Kovácsin oikaisuvaatimusta. Sen sijaan enemmistön kumoavan päätöksen asemesta hylkään valituksen ja Kovácsin oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Perusteluinani lausun seuraavaa:

Avioliittolain 1 §:n mukaan kaksi henkilöä, jotka ovat sopineet menevänsä avioliittoon keskenään, ovat kihlautuneet. Avioliitto solmitaan vihkimisellä. Lain 14 §:n mukaan vihkiminen toimitetaan joko kirkollisena vihkimisenä tai siviilivihkimisenä. Kirkollinen vihkiminen toimitetaan evankelis-luterilaisessa tai ortodoksisessa kirkossa taikka rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa. Lain 16 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä lain 15 §:ssä säädetään vihkimisestä, kirkollisen vihkimisen muut ehdot ja muodot määrää se uskonnollinen yhdyskunta, jossa vihkiminen toimitetaan.

Kirkkolakia ja muita kirkon toimintaa ohjaavia säännöksiä ei ole muutettu avioliittolain 1.3.2017 voimaan tulleen muutoksen johdosta.

Kirkkolain 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan kirkollisista toimituksista määrätään kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa. Kirkkojärjestyksen 2 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan kirkolliset toimitukset on suoritettava kirkkokäsikirjan mukaisesti. Kirkkokäsikirjan avioliittoon vihkimistä koskevan toimituksen kaavassa kihlakumppanit määritellään morsiameksi ja sulhaseksi tai mieheksi ja naiseksi.

Pastori Kovács on 5.8.2017 vihkinyt avioliittoon samaan sukupuolta olevat henkilöt. Oulun tuomiokapituli on 3.10.2017 antanut pastori Kovácsille varoituksen, koska hän oli toiminut vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappisluopasta kirkkolain 5 luvun 3 §:n tarkoittamalla tavalla. Tuomiokapituli on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt Kovácsin oikaisuvaatimuksen.

Totean, että vaikka avioliittolakia on muutettu sukupuolineutraaliksi, kirkollisen vihkimisen ehdot ja muodot on lain 16 §:n 1 momentissa jätetty vihkimisen toimittavan uskonnollisen yhdyskunnan määräyksen varaan. Avioliittolain muutos ei näin ollen ole merkinnyt sitä, että evankelis-luterilaisella kirkolla ei olisi oikeutta päättää kirkossa noudatettavan avioliittokäsityksen sisällöstä. Kirkossa noudatetun näkemyksen mukaan avioliitto on miehen ja naisen välinen. Muuttuvasta toimintaympäristöstä huolimatta kirkolliskokous ei ole määränemmistösäännösten vuoksi kyennyt tekemään päätöstä avioliittokäsityksen pysyttämistä tai sen muuttamisesta. Kirkolliskokouksen perustevaliokunta on kuitenkin vuonna 2010 käsiteltäessä rekisteröityjä parisuhteita koskevaa

asiaa todennut avioliiton miehen ja naisen väliseksi. Vuonna 2016 piispainkokous otti selonteossaan asiaan perustevaliokunnan näkemyksen mukaisen kannan. Piispainkokouksen kanta on saatettu papiston tietoon hiippakunnan piispan 9.2.2017 päivätyllä sähköpostiviestillä, jonka saamista Kovács ei ole kiistänyt.

Kovács on katsonut, että kirkon kanta samaa sukupuolta olevien henkilöiden oikeudesta saada kirkollinen vihkiminen rikkoo yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, uskonnonvapautta ja on lain ja kirkkojärjestyksen vastainen sekä muutoinkin perusteeton, josta syystä hän on voinut vihkiä samaa sukupuolta olevat kihlakumppanit.

Siltä osin kuin Kovács on vedonnut yhdenvertaisuuslain sekä naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain vastaisuuteen totean, että yhdenvertaisuuslain 2 §:n mukaan mainittua lakia ei sovelleta uskonnonharjoitukseen ja että naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain säätämisen yhteydessä sukupuolen huomioon ottaminen sallittiin, jos kirkon oppi sitä edellyttää.

Suomen perustuslain 6 §:n 1 momentissa taataan jokaiselle yhdenvertainen kohtelu lain edessä eikä ketään saa asettaa eriarvoiseen asemaan 2 §:ssä tarkoitetuilla perusteilla. Perustuslain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus, mikä sisältää oikeuden oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (KHO:2011:56) todennut, että Suomen perustuslain 11 §:ssä ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklassa turvatulla uskonnonvapaudella on sekä yksilöön kohdistuva että myös kirkkoon ulottuva vaikutus. Päätöksen mukaan Euroopan ihmisoikeustoimikunta on katsonut, että kirkkoon ulottuva vaikutus turvaa kirkolle oikeuden määrittellä hengelliseen elämään liittyvistä asioista tavalla, johon yhteisön jäseneksi haluavan on periaatteessa mukauduttava. Kirkossa toimivan papin ja muun hengellisen viranhaltijan uskonnonvapaus suhteessa kirkkoon turvataan mahdollisuudella erota kirkosta.

Totean edellä todetun perusteella, että evankelis-luterilaisella kirkolla on oikeus määrittellä uskontonsa mukaiseen vakaumukseen perustuva avioliittokäsitteensä. Sen mukaan avioliitto on miehen ja naisen välinen. Kirkon kanta ei riko uskonnonvapauden eikä myöskään yhdenvertaisen kohtelun periaatteita. En pidä kantaa muutoinkaan valituksessa esitetyillä perusteilla lainvastaisena, josta syystä kirkon jäsenen samoin kuin sen viranhaltijan on siihen mukauduttava, tai tarvittaessa erottava kirkosta. Joka tapauksessa avioliittoon vihkiminen on mahdollista siviilivihkimisellä.

Katson, että koska Kovács on pappislupauksessaan sitoutunut pysymään kirkon tunnustuksessa ja noudattamaan kirkon lakia ja järjestystä, hän on vihkimällä samaa sukupuolta olevan parin avioliittoon toiminut vastoin evankelis-luterilaisen kirkon kantaa ja antamaansa pappislupausta. Tuomiokapitulilla on kirkkolain 5 luvun 3 §:n 1 momentin nojalla ollut oikeus antaa Kovácsille kirjallinen varoitus. Aihetta tuomiokapitulilin valituksenalaisen päätöksen kumoamiseen ei ole.

Vakuudeksi

Elisa Hämäläinen

Valitusosoitus

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisperusteet

Hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentin mukaan valitusluvan myöntämisen perusteet ovat:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitus aika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Sähköisen asiointipalvelun kautta lähetetyn päätöksen tiedoksisaantipäivä on asiointipalvelusta saadun viestin avaamispäivä. Milloin päätös on toimitettu tiedoksi saantitodistusta vastaan tai haastemiehen välityksellä, tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, päätös katsotaan tiedoksisaaduksi, ellei muuta näytetä, kolmantena päivänä tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä. Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivänään.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä, joka sisältää myös valituslupahakemuksen, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- perusteet, joilla valituslupaa haetaan
- miltä kohdin ja mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja, jollei valittaja ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on toimitettava valitusajan kuluessa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**.

Valituskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, lähetin välityksellä, telekopiona, sähköpostina tai sähköisen asiointipalvelun kautta. Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se on perillä viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen korkeimman hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä. Valituskirjelmän toimittamisesta telekopiona, sähköpostina tai sähköisen asiointipalvelun kautta säädetään tarkemmin sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

Korkeimman hallinto-oikeuden osoite

Postiosoite:
PL 180
00130 HELSINKI

Käyntiosoite:
Fabianinkatu 15
00130 HELSINKI

Faksi: 029 56 40382
Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Sähköinen asiointipalvelu: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>